

## *Educatief schoolreisprogramma voor de bovenbouw* **Vóór het schoolreisje**

### **1. Wat zijn sprookjes?**

#### **Er was eens... een sprookje**

Sneeuwwitje, Doornroosje, Assepoester, de Wolf en de zeven Geitjes, Hans en Grietje... sprookjes, we kennen ze van sprookjesboeken, tekenfilms, van de Efteling. Maar hoe zijn sprookjes eigenlijk ontstaan? Wat is er kenmerkend aan sprookjes? Wat voor functie hadden sprookjes vroeger? En wat waren de belangrijkste sprookjesschrijvers? Deze Sprookjeswebwijzer geeft u achtergrondinformatie over sprookjes en geeft u inzicht in de kenmerken en regels waaraan een klassiek sprookje meestal voldoet. Ook vindt u op deze plek een aantal klassieke sprookjes. U kunt deze aan uw groep voorlezen, om te zien of ze de regels in deze sprookjes herkennen.

#### **Hoe zit het eigenlijk met de kennis van sprookjes?**

U vraagt de kinderen welke sprookjes ze allemaal kennen. Noem eens een paar voorbeelden? (*Mogelijke antwoorden: Roodkapje, Doornroosje, Hans en Grietje, de Rode Schoentjes, Sneeuwwitje, Klein Duimpje, de Wolf en de zeven Geitjes, Assepoester, het Meisje met de Zwavelstokjes, de Kikkerkoning, de Chinese Nachtegaal, Tafeltje dek je, Zwaan kleef aan...* ). U vertelt dat de school binnenkort op sprookjesschoolreis gaat naar de Efteling. Daarom gaat u de komende tijd sprookjes voorlezen en gaat u ze méér leuke dingen vertellen over sprookjes.

#### ***De geschiedenis en achtergrond van sprookjes***

##### **Sprookjes zijn volksverhalen**

Sprookjes behoren tot het genre volksverhalen. Volksverhalen zijn zo oud als de mensen met elkaar communiceren. Al sinds mensenheugenis worden volksverhalen zoals sprookjes, legenden, mythen en sagen aan elkaar verteld en doorverteld.

##### **Van generatie op generatie van mond tot mond**

Van de meeste sprookjes zijn de auteurs of de bedenkers niet bekend. De sprookjes ontstonden in de gemeenschap; iemand bedacht een sprookje of verhaal en vertelde dit aan zijn dorpsgenoten op het plein. Een passerende handelsreiziger pikte het verhaal op, en vertelde het door in het volgende dorp. Zo ging het sprookje een eigen leven leiden. Daarom bestaan er van een sprookje vaak ook allemaal verschillende versies. De ene verteller van een sprookje liet iets weg, de ander verzong er gewoon iets bij. De inhoud van sprookjes is door de eeuwen heen ook steeds veranderd.

## **De functie van het sprookje**

In vroegere tijden vervulden verhalenvertellers een belangrijke functie. Zij droegen waarden en normen over. De meeste verhalen zaten dan ook boordevol symboliek. Ze waren moralistisch en zelfs belerend. Deze mondeling vertelde sprookjes hadden vaak een waarschuwing of een les in petto.

## **Niet voor kinderen**

Sprookjes waren dan ook niet bedoeld om de tere kinderziel te vermaken. Het waren geen lieve verhaaltjes voor het slapen gaan. Van oudsher draaide het sprookje om essentiële levensvragen, als wijze levenslessen voor *volwassenen*.

## ***Kenmerkende eigenschappen van sprookjes***

### **Een sprookje is een wonderlijk verhaal**

Het wonderlijke, het toverachtige speelt in sprookjes een grote rol, zonder dat dit wonderlijk of vreemd is. Integendeel! Iedereen vindt het de gewoonste zaak van de wereld dat Ezeltje Streck je munten poept. En natuurlijk kan in sprookjes een kikker praten! In een sprookje spelen mensen, dieren en bovennatuurlijke wezens gewoon door elkaar. Ze leven allemaal in dezelfde wereld. Een heks, fee of reus is voor de held of heldin van het sprookje niets bijzonders.

### **Alles kan in een sprookje**

Het sprookje zet de wereld op zijn kop en is daarbij behoorlijk optimistisch! Vaak is de dappere hoofdpersoon in een sprookje de jongste, of de kleinste. En toch wint hij of zij! Voorbeelden hiervan zijn Klein Duimpje en het kleinste geitje uit de Wolf en de zeven Geitjes. En daarnaast is álles mogelijk in een sprookje: het arme weesmeisje trouwt met een prins en de arme houthakker trouwt net zo makkelijk met een prinses.

### **De grote contrasten**

Het sprookje is heel recht door zee: goed is goed en slecht is slecht. De goede figuur krijgt een beloning, de slechte wordt gestraft. De contrasten zijn groot en alles in handeling en resultaat is gericht op duidelijkheid. De figuren zijn vaak een uitvergroting van de eigenschap die ze moeten uitbeelden. Zoals bijvoorbeeld: de boze stiefmoeder uit Sneeuwitje staat voor de ijdelheid en egoïsme. En Assepoester staat voor een vrouw die door haar omgeving ten onrechte geringschattend wordt behandeld.

### **De held of heldin als symbool**

Karakterontwikkeling doet zich nauwelijks voor in sprookjes. Sprookjesfiguren hebben vaak ook geen naam. Ze zijn 'de koning', 'de knecht', 'de prinses.' Of ze hebben namen die heel gewoon zijn: Jan, Klaas, Hans, Grietje. Of ze moeten het doen met eenvoudige, bijpassende bijnamen, zoals Sneeuwitje, Klein Duimpje, Assepoester.

### **Soorten sprookjes**

Behalve sprookjes heb je ook verhalen waar dieren in spelen. Dat zijn fabels. Een voorbeeld hiervan is: De Vos en de Raaf. Misschien hebben jullie wel eens "De Fabeltjeskrant" gezien op TV? Er bestaan ook oosterse sprookjes, uit de oosterse sprookjesserie Duizend en één nacht, zoals bijvoorbeeld Vogel Rok en de Tuinman en de Fakir.

## **Eenvoudige opbouw**

Omdat een sprookje steeds werd doorverteld, is de vorm en de opbouw van een sprookje eenvoudig en steeds hetzelfde. Je kunt zeggen dat er zelfs een aantal 'regels' zijn, waaraan een sprookje moet voldoen.

### ***De zeven 'regels' van het Europese sprookje***

#### **1. Het sprookje speelt in het verleden. Er was eens...**

Het sprookje speelt zich af in een wondere wereld van vóór de industriële revolutie. In een wereld waar je, naast allerlei sprookjesfiguren, ook prinsessen en koningen, prinses, kastelen en paleizen ontmoet. Wannéér het sprookje zich precies afspeelt is niet duidelijk. Vandaar dat sprookjes meestal beginnen met: *Er was eens...*

#### **2. Het sprookje begint altijd met een bepaalde -starre- situatie. Er was eens een geit die zeven geitjes had...**

Er was eens een vrouw die twee dochters had. De één was mooi en ijverig, de andere lelijk en lui.

#### **3. Deze situatie wordt verstoord door een probleem, een uitdaging, een wens, of door een onverwachte gebeurtenis.**

In het sprookje van de Chinese Nachtegaal hoort de keizer opeens over de nachtegaal die in zijn tuin zingt. En de drie broers uit Tafeltje Dek je, Ezeltje Strek je, Knuppel uit de Zak besluiten een vak te gaan leren. Hans en Grietje, twee kinderen uit een gezin dat niet genoeg te eten heeft, worden naar het bos gestuurd. Soms is er ook behoefte aan avontuur, zoals bij Klein Duimpje: *"Vader, ik moet en zal de wereld in!" "Flink zo, mijn jongen," sprak de oude vader.* De situatie kan ook veranderen door de wens een partner te vinden. Zoals de prins van Assepoester alle meisjes van het land uitnodigt, om een bruid uit te zoeken.

#### **4. Slechte krachten proberen de held of heldin tegen te werken; er is sprake van een versturende situatie.**

Deze slechte krachten kunnen mensen zijn, maar ook heksen, reuzen, geesten, een tovenaars, of een lelijke stiefmoeder. Zoals de lelijke waard in het sprookje: Tafeltje Dek je, Ezeltje Strek je, Knuppel uit de Zak, de reus uit Klein Duimpje, de heks met haar spinnenwiel in Doornroosje.

#### **5. Goede krachten schieten te hulp**

Gelukkig zijn er goede krachten die kunnen helpen: een jager die te hulp schiet, een prins die Doornroosje wakker kust, een lieve petemoei die kan toveren, knuppels uit de zak die de aanvaller overmeesteren...

#### **6. De held leert en wordt gelukkig**

Met behulp van de goede krachten overwint de held. Maar hij of zij heeft ondertussen wel zijn lesje geleerd: ga niet van het pad af, als je moeder je het verbiedt! Luister naar de raad van anderen! Wees niet ijdel of verwaand! Pas op voor de hebzucht!

## **7. De held wordt beloond!**

De beloning voor de held kan wijsheid, rijkdom of macht zijn. Of alledrie tegelijk. De kinderen vinden hun ouders weer terug en leven voortaan in vrede, zonder honger. Maar het sprookje heeft pas echt een 'happy end' als de knappe en rijke prins of prinses wordt veroverd. *En ze leefden nog lang en gelukkig...*

## **2. Beroemde sprookjesschrijvers**

### **De bekendste sprookjesschrijvers**

Hun sprookjes kennen we allemaal. Maar wie hebben de sprookjes verzonnen of opgeschreven? De beroemdste schrijvers van klassieke sprookjes zijn de Deense Hans Christian Andersen, de gebroeders Grimm uit Duitsland, en de Franse schrijver Charles Perrault.

### **Hans Christian Andersen (1808-1875)**

Het leven van Hans Christian Andersen was niet bepaald een sprookje. Zijn vader was een arme kleermaker, die al heel jong overleed. Zijn moeder moest toen alleen de kost verdienen als wasvrouw. Om het nog erger te maken: de grootvader van Hans Christian Andersen was de dorpsgek van het dorpje Odense in Denemarken waar Andersen woonde. Iets waar hij zich heel erg voor geschaamd moet hebben. Vaak bezocht Hans Christian zijn grootmoeder in het armenhuis, die hem prachtige verhalen vertelde. Waarschijnlijk is Hans Christian Andersen door háár verhalen begonnen met het schrijven van romans en toneelstukken. Pas in 1835 publiceerde hij zijn eerste eigen bundel sprookjes. In totaal zijn 7 van de 156 sprookjes volksverhalen die Andersen opschreef bestaande volksverhalen, de rest heeft hij zelf verzonnen. De bekendste sprookjes van Andersen: het Meisje met de Zwavelstokjes, de Tondeldoos, de Prinses op de Erwt, de Chinese Nachtegaal, de Kleine Zeermin, en Duimelijntje.

### **De gebroeders Grimm**

#### **Jacob (1785-1863) Wilhelm (1786-1859)**

De gebroeders Grimm waren Duitse taalgeleerden. Ze hielden erg veel van volksverhalen en sprookjes. Op een gegeven moment besloten ze tot een sprookjesverzameling; door de sprookjes die ze hoorden en uit oude boeken haalden, te verzamelen en op te schrijven. Dit zijn De sprookjes van Grimm. In het begin waren zowel Jacob als Wilhelm druk bezig met hun verzameling, later was het vooral Wilhelm die de sprookjes opschreef. Dit is te merken aan de stijl van de sprookjes; Jacob wilde de sprookjes precies zo opschrijven als hij ze had gehoord of gelezen; Wilhelm maakte de sprookjes wat leuker voor kinderen. De sprookjes van Grimm zijn internationaal. Het zijn positieve sprookjes met held als winnaar. Sneeuwitje, de Wolf en de zeven Geitjes, Hans en Grietje, Repelsteeltje en Klein Duimpje zijn voorbeelden van sprookjes van Grimm.

### **Charles Perrault (1628-1703)**

In de zeventiende eeuw waren sprookjes heel populair. De adel schreef zelf sprookjes, las ze aan elkaar voor, en vond het heerlijk om naar sprookjes te luisteren. De Franse koning had zelfs een officiële 'sprookjesvertelster' in dienst. Ook Charles Perrault schreef sprookjes. De

sprookjes die hij opschreef komen niet allemaal uit zijn koker. Perrault 'vertaalde' de sprookjes naar zijn eigen tijd. De prinsen, prinsessen, koningen en koninginnen uit de sprookjes gedragen zich zoals dat eind zeventiende eeuw gebeurde. De sprookjes spelen zich niet in een betoverende sprookjeswereld af, maar in de mensenwereld. Perrault schreef 11 sprookjes. Hij noemde de verzameling sprookjes: De Sprookjes van Moeder de Gans. Voorbeelden zijn onder meer: Klein Duimpje, Blauwbaard, de Gelaarsde Kat en Riket met de kuif.

**Drie sprookjes; van Andersen, Grimm en Perrault. U kunt uw leerlingen deze sprookjes voorlezen of zélf laten lezen. Bespreek daarna of ze de regels herkend hebben. Niet in elk sprookje zijn alle zeven regels terug te vinden. U leest hier ook welke boodschap de schrijvers hadden in het sprookje.**



### **Het Meisje met de Zwavelstokjes door Hans Christian Andersen**

Het was oudejaaravond... Grote sneeuwvlokken dwarrelden langzaam naar beneden. Er liep een klein meisje door de sneeuw, zonder muts en zonder schoenen. In haar oude schort had ze een heleboel zwavelstokjes. Niemand had nog iets van haar gekocht. Moe en hongerig ging het meisje in een hoekje tussen twee huizen zitten. Ze durfde niet naar huis, want haar vader zou haar vast en zeker slaan, als hij hoorde dat ze niet één zwavelstokje had verkocht. Het meisje had het zó koud! Opeens kreeg ze een idee. Als ze nu eens een zwavelstokje zou aansteken, dat zou lekker warm zijn! Ritssss... Voorzichtig stak ze een zwavelstokje aan. Oh, wat brandde dat vlammetje mooi! In het schijnsel van het vlammetje zag het meisje opeens een grote kachel die heerlijk brandde. Ze wilde net haar voeten naar de kachel

uitsteken om ze te warmen, toen de kachel verdween. Ritssss... weer stak het arme meisje een zwavelstokje aan. Wat ze toen zag, deed haar maag knorren! Ze zag een prachtig gedekte tafel met hierop een malse, dampende gans op een schaal. En kijk! De gans sprong 'tjoep' van de schaal en waggelde opgewekt naar het meisje toe, met de vork en mes nog in zijn rug. "Eet mij!", leek hij te zeggen. Helaas... Het zwavelstokje ging uit en de gans verdween. Nóg een zwavelstokje stak het meisje aan. Opeens zat ze onder een prachtige kerstboom, met wel duizend kaarsjes. Het meisje wilde de kerstboom aanraken... maar het zwavelstokje ging uit. De kaarsjes vlogen de lucht in en veranderden in sterren aan de hemel. Eén ster viel en liet een lange streep van vuur achter aan de hemel. "Nu gaat er iemand dood", zei het meisje, want dat had haar lieve oma, die nu dood was, haar ooit verteld. Ritssss... weer stak het meisje een zwavelstokje af. En daar stond haar oma, glimlachend en lief. "Oh oma", riep het meisje. "Ga niet weg zoals de kachel, de gans en de kerstboom. Blijf bij me!" Haastig stak het meisje ál haar zwavelstokjes af. Oma nam het kleine meisje op haar arm, en samen vlogen ze de sterrenhemel in, gelukkig en blij. De volgende dag vonden de mensen het meisje met de zwavelstokjes. Ze was dood, doodgevroren op de laatste avond van het jaar. De mensen vonden dit heel verdrietig. Wij niet. Want wij weten dat het meisje nu heel erg gelukkig is.

***Het Meisje met de Zwavelstokjes: een sprookje met het verschil tussen arm en rijk***

*Andersen schreef vanuit zijn opvoeding veel over het contrast tussen arm en rijk, Hier is het contract erg duidelijk: het straatarme meisje dat zich vergaat aan de rijkdom van anderen. Ook is het hier een typisch 'Andersen' – slot. Bij Hans Christian Andersen hoeft het sprookje niet altijd goed af te lopen. Hier niet echt sprake van: 'En ze leefden nog lang en gelukkig.'*



### **Hans en Grietje van de Gebroeders Grimm**

Er waren eens twee kinderen: Hans en Grietje. Ze woonden met hun vader en hun stiefmoeder in een groot bos. Ze waren arm. Zo arm, dat er op een dag geen droog brood meer in huis was. De stiefmoeder hield helemaal niet van de kinderen. Daarom zei ze op een dag: "We hebben niet genoeg te eten voor ons alle vier. Laten we de kinderen in het bos achterlaten!" De vader vond dit een verschrikkelijk idee. Maar de nare vrouw kreeg toch haar zin.

De volgende morgen nam de vader de kinderen mee het donkere, donkere bos in. Dieper, steeds dieper. Plots was vader verdwenen. Grietje begon zachtjes te huilen... "Ik ben bang", snikte ze. "Ik ook", bibberde Hans. Opeens zagen ze een sneeuwwit vogeltje dat wonderschoon zong. Het leek te zeggen: "Volg mij, volg mij." Nieuwsgierig liepen Hans en Grietje achter het vogeltje aan. Het fladderde en fladderde... en ging op het dak van een huisje ging zitten. En wát voor een huisje. Het was gemaakt van peperkoek. De muren waren bezaaid met snoepjes en krakelingen, de stoep was gemaakt van marsepein. Hans pakte een stuk peperkoek en begon gretig te eten. Grietje likte aan de ramen van suiker...

Toen, opeens hoorden ze een vreemde stem:

"Knibbel knabbel knuisje,  
Wie zit er aan mijn huisje!"

Verschrikt keken Hans en Grietje elkaar aan. De deur van het huisje ging open en er verscheen een lelijke ouwe heks. Op haar schouder zat een zwarte kat, die vervaarlijk naar de kinderen blies. Kom binnen lieve kinderen", zei ze. "Ik heb pannenkoeken voor jullie!" Maar eenmaal binnen viel de deur achter hen in het slot. "HiHiHiiiiii" krijste de heks. "Jou

ga ik vetmesten, jongetje. En als je dan dik genoeg bent dan vreet ik je op!” En ze pakte Hans en stopte hem in een hok met tralies. Vanaf die dag moest Grietje voor haar broertje het aller-, allerlekkerste eten klaarmaken. Zelf kreeg ze alleen maar droog brood en water. Elke morgen liep de heks naar het schuurtje en zei: “Steek je vinger eens door de tralies, dan kan ik voelen hoe lekker vet je al bent.” Maar Hans stak zijn dikke vinger niet toe, nee, hij had een dun stokje gevonden en dat stak hij door de tralies. De heks had zulke slechte ogen, dat ze dit niet merkte. Ze vond het maar vreemd, dat Hans zo dun bleef... Op een dag was haar geduld op. Ze besloot Hans dan tóch maar op te eten. “Grietje, maak de grote oven aan”, zei ze. Huilend zei Grietje: “Ik weet niet hoe dat moet!” “Ach wat”, dan doe ik het zelf wel”, mopperde de heks. En ze boog zich voorover om de oven aan te steken. Toen de oven brandde gaf Grietje haar zó’n duw dat de heks pardoes in de oven tuimelde. De kinderen.... waren gered! Lachend en huilend tegelijk vielen Hans en Grietje elkaar in de armen.

***Boordevol symboliek: Hans en Grietje***

*Ook het sprookje van Hans en Grietje is heel bekend. Zij laten zich verleiden door een huisje van snoepgoed en worden daarmee slachtoffer van de boze heks. Dit sprookje staat boordevol symboliek: Hans en Grietje zijn niet tegen het leven opgewassen en vallen ten prooi aan de heks; zij is de verpersoonlijking van het materiele, de tegenhanger van de geest. Pas wanneer Hans en Grietje de moed kunnen opbrengen de heks aan te pakken komt alles weer goed.*





**Klein Duimpje door Charles Perrault. Het sprookje is later bewerkt door Perrault.**

Er was eens een arm houthakkersgezin met zeven zonen. Ze woonden in een klein huisje in een groot, donker bos. In dit bos hoorde je 's nachts enge geluiden. Gilletjes. Gegrom... De jongste zoon van het gezin had een gekke naam: Klein Duimpje. Weet je waarom? Omdat hij bij zijn geboorte níet groter was dan een duim. Hij was niet groot. Wel slim. Het houthakkersgezin was zó arm, dat op een dag zelfs de aller- allerlaatste kruimel brood op was. Op een nacht hoorde Klein Duimpje zijn ouders samen praten. "We moeten de kinderen naar het bos brengen en daar achter laten, vrouw", zei zijn vader. "We hebben niet genoeg te eten voor allemaal. Bovendien, in het bos kunnen ze bosbessen eten, en beukennoten en zo..." Klein Duimpje dacht snel na. Vlug sloop hij zijn bed uit. Buiten pakte hij een handvol witte kiezelsteentjes en stopte ze in zijn zak. Glimlachend viel hij in slaap... De volgende ochtend nam vader zijn kinderen mee het donkere bos in. Dieper en dieper en dieper... Voorzichtig liet Klein Duimpje één voor één de kiezelsteentjes op de grond vallen. Plots was vader verdwenen. Klein Duimpje volgde het spoor van de kiezelsteentjes, en na een dag waren de kinderen weer thuis. Gelukkig had zijn vader weer wat geld verdiend, dus was hij blij hen te zien. Maar op een dag was het geld weer helemaal op. Ook dit keer bracht de vader de kinderen naar het bos. 's Ochtends kregen de kinderen allemaal nog een homp brood om hun ergste honger mee te stillen. Klein Duimpje strooide met broodkruimels een spoor... Maar ach, de vogels aten het brood op. Weg spoor... Moedeloos dwaalden de zeven door het bos. Tot ze bij een huisje kwamen. Een vrouw deed open. "Snel, ga weg" zei ze. Mijn man is een reus. Een echte menseneter! Maar het was al te laat. De reus kwam stampend binnen. "Wrouaaaaaah!!!!!" brulde hij. "Wat is dat? Ik ruik mensenvlees!

Vrouw, waar zijn ze! Ik heb trek." Hij volgde zijn neus en ontdekte de sidderende jongetjes onder het bed. Hij stopte ze in een kooi. "Mmmmm", zei hij. Dat wordt een heerlijk ontbijt!" Toen viel hij in een diepe slaap. Nu had de reus ook zeven dochters. Één van die dochters kreeg medelijden met de dappere jongens. Ze kroop uit bed en opende de kooi met een sleutel. De broertjes ontsnapten bliksemsnel uit het huis. Toen de reus de ontsnapping ontdekte, werd hij RAZEND.

Hij pakte zijn Zeven Mijls laarzen en snelde de broers achterna. Onderweg besloot hij even een dutje te doen. Klein Duimpje zag de slapende reus en trok hem stiekem zijn laarzen uit. Hij trok zelf de laarzen aan... en daar gingen ze, razendsnel. Met enorme stappen. In de Zeven Mijls laarzen. Toen ze bij het kleine houthakkershuisje kwamen hoorden ze hun moeder huilen. "Mijn zeven jongens. Waar zijn ze! Papa heeft nu een baan bij de koning. Eten genoeg! Ik heb zo'n spijt." Glimlachend deed Klein Duimpje de deur open. "Hier zijn we, mam!" En toen...kom, we laten ze met rust. Want al die knuffels en kusjes... maken alles weer goed.

***De kleinste is het slimste***

*In dit sprookje vind je letterlijk terug dat je niet altijd groot en sterk hoeft te zijn om te overleven. Het dappere Klein Duimpje is iedereen te baas!*

### 3. Lessuggesties

Ter illustratie hoe iets kan veranderen als je het doorvertelt: een fluisterspelletje. U fluistert een kind een woord in het oor, bijvoorbeeld: spinnenwiel. Het kind fluistert dit door naar de buurman of buurvrouw. Eens zien wat er uitkomt aan het eind van de rij!

#### Kringgesprek:

- \* Welke sprookjes vind je het mooist?
- \* Welke vind je eng?
- \* Wie heeft er een sprookjesboek?
- \* Welk sprookjesfiguur zou jij willen zijn? (*Bijvoorbeeld, Sneeuwwitje, een elfje uit Droomvlucht, de prins uit Doornroosje, Hans of Grietje, De fee uit Assepoester, Roodkapje...*)

**Lees dan een sprookje voor.** Stel de kinderen na afloop een paar vragen:

- \* Wat vond je leuk aan het sprookje?
  - \* Vond je het een verdrietig of vrolijk sprookje?
  - \* Wie vond je aardig in het sprookje?
  - \* Gebeurden er gekke dingen in het sprookje?
- Laat vier kinderen dan om de beurt het sprookje navertellen.

#### De Efteling

- \* Vraag of de kinderen wel eens in de Efteling zijn geweest.
  - \* Zo ja, welke sprookjes zijn er in de Efteling?  
(*Sprookjes uit de Efteling zijn: de Indische Waterlelies, de Vliegende Fakir, de Reus en Klein Duimpje, Repelsteeltje, de Chinese Nachtegaal, Roodkapje, Vrouw Holle, Doornroosje, de Kikkerkoning, de Trolenkoning, Sneeuwwitje, Ezeltje Strek je, Tafeltje dek je, knuppel uit de zak, De Rode Schoentjes, Langnek, Draak Lichtgeraakt, Hans en Grietje, het Meisje met de Zwavelstokjes.*)
  - \* U vraagt ze welk sprookje in de Efteling ze het leukst vinden.
  - \* Vraag welk sprookje ze graag zouden willen zien in de Efteling.
- Tekenen: Lees een paar sprookjes voor. Laat de kinderen een 'scène' uit het sprookje natekenen. Al die scènes na elkaar vormen een stripverhaal van het sprookje.

## **1. Tafeltje Dek je, Ezeltje Strek je, Knuppel uit de Zak (Grimm)**

Er was eens kleermaker met drie zonen. Op een dag vond de kleermaker dat zijn zoons nu echt een vak moesten leren. "Goed idee", zei de oudste, ik word kleermaker. "En ik molenaar", zei de middelste zoon. "Ik timmerman", zei de jongste. Ze trokken de wijde wereld in. De oudste kwam terecht bij de beste meubelmaker van het land. Na drie jaar hard werken gaf de timmerman hem een afscheidscadeau: een houten tafeltje. "Dit is geen gewoon tafeltje", grinnikte de meubelmaker. Hij riep: "Tafeltje dék je!" Plots lagen er de heerlijkste spijzen en dranken op het tafeltje. "Tjonge, bedankt", zei de oudste broer en vertrok. 's Avonds klopte hij aan bij een herberg. "Je kunt hier wel slapen", zei de herbergier, "maar ik heb niets meer te eten!" "Geen probleem", sprak de jongen. Hij zette zijn tafeltje neer en riep: "Tafeltje dek je!" Voor de ogen van de verbaasde gasten verscheen er een heerlijke maaltijd op het tafeltje. "Da's handig", dacht de waard. 's Nachts verwisselde hij het wondertafeltje stiekem voor een gewoon tafeltje. Nietsvermoedend ging de oudste zoon weer op weg. Maar hoe hij thuis ook riep: Tafeltje dek je: het tafeltje bleef leeg. Diepbedroefd ging de jongen naar bed. De middelste zoon had gewerkt bij de beste molenaar van het land. Als afscheidscadeau gaf de molenaar hem een muisgrijze ezel. "Let goed op", zei de molenaar geheimzinnig. Hij riep: "Ezeltje... strek je!" En kijk, de gouden muntstukken rolden zo onder de staart van de ezel vandaan. De jongen sprong een gat in de lucht. Wat een cadeau! Onderweg naar huis overnachtte de jongen in dezelfde herberg. Heb je wel geld om te betalen", vroeg de waard, wantrouwend. "Geen probleem", zei de jongen. En hij ging met de ezel naar de stal. De nieuwsgierige waard volgde de jongen. Voorzichtig keek hij door een kier in het hout. Warempel. De jongen zei: "Ezeltje strek je", en de gouden munten kwamen onder de staart van de ezel vandaan rollen! Die nacht verwisselde de waard de wonderezel voor een gewone ezel... Eenmaal thuis toonde de middelste jongen trots de ezel aan zijn vader. Maar hoe hij ook riep: "Ezeltje strek je!", er vielen geen gouden dukaten op de grond. Wat een teleurstelling... De twee jongens schreven hun oudste broer, hoe ze bestolen waren in de herberg. De oudste broer werkte bij de beste timmerman van het land. Bij zijn afscheid kreeg ook hij een cadeau: een zak met een knuppel erin. "Dit is geen gewoon tafeltje", grinnikte de timmerman. Als je roept: "Knuppel uit de zak!" dan ranselt deze knuppel elke aanvaller af! "Dat komt goed van pas", dacht de jongen. Toen hij overnachtte bij dezelfde herberg zag hij de waard al met begerige ogen naar de zak kijken... en ja hoor, midden in de nacht sloop de waard zijn kamer binnen om de zak te stelen. "Knuppel uit de zak!" riep de jongste zoon. En de knuppel sloeg en mepte en sloeg... "Hou op!" kermde de waard. "Alleen als je de wonderezel en het wondertafeltje terug geeft!" sprak de jongen. "Ik zal alles teruggeven!", piepte de waard. Zo gezegd zo gedaan. De jongste zoon ging huiswaarts met knuppel, ezel en tafeltje. En dat iedereen blij was toen hij thuis kwam, dat begrijp je wel!

## **2. De Rode Schoentjes** (*Hans Christian Andersen*)

Er was eens een meisje dat Karen heette. Ze was arm. Zó arm dat ze moest bedelen om aan haar dagelijkse kostje te komen. Nu had ze het geluk dat ze op een dag een oude dame tegenkwam, die haar in huis wilde nemen. O... wat was Karen gelukkig. Karin was een lief meisje. Alleen één ding was jammer. Karen was ijdel. Een echte ijdelruit. Ze vond zichzelf het mooiste meisje van de hele wereld. Bah! Op een dag zei de oude dame tegen haar: "Karen, je hebt nette zwarte schoenen nodig, om mee naar de kerk te gaan." Blij ging Karen naar de schoenenwinkel. Toen ze binnenkwam zag ze direct de rode schoentjes. Mooie, glanzende rode dansschoentjes. "Díe koop ik", zei Karen. De oude dame reageerde teleurgesteld: "Met rode schoentjes kun je beslist niet naar de kerk! Dan moet je morgen je oude schoenen maar aan." Maar Karen ging tóch met haar rode schoentjes. Iedereen keek naar haar. Wat een ijdelruit! Vóór de kerk zat een oude soldaat. "Mooie schoentjes", zei hij. "Het zijn dansschoentjes. Die moeten dansen, voor eeuwig en altijd." Karen knikte en ging snel naar huis. Toen de oude dame hoorde dat Karen toch met de rode schoentjes naar de kerk was gegaan, werd ze woedend. "Karen", zei ze. "Jij verdient straf. Je gaat niet naar het bal, morgen." Karen vond dit vreselijk. Het bal! Ze had zich er zo op verheugd! De volgende dag werd de oude dame heel ziek. Elke drie uur moest Karen haar een drankje geven, anders zou het slecht met haar aflopen! Het was de avond van het bal. Karen keek op de klok. Als ze nú de oude dame haar drankje gaf, dan kon ze stiekem drie uur dansen op het bal...

Op haar rode schoentjes trippelde Karen muisstil de trap af. In de balzaal begon ze meteen te dansen. Ze danste met Bart en met Peter en met Hans... ze kon niet stoppen! De schoentjes dansten en dansten maar door. Tot Karen dood en doodmoe was. "Help me, oh help me toch..." riep ze. Maar de mensen zeiden: "Daar heb je die ijdelruit die wil laten zien hoe goed ze kan dansen. Puh!" En ze liepen hoofdschuddend verder. De rode schoentjes dansten en dansten... Toen dacht Karen opeens aan de oude dame die nu helemaal alleen ziek thuis lag. En ze schaamde zich diep... Op datzelfde moment zag ze de oude soldaat. "Kijk eens aan", sprak hij. "Ik zie mooie gedachten. Voor het éérst denk je ook eens aan een ánder en niet alleen aan jezelf." Hij tikte met zijn zwaard tegen de rode schoentjes. En kijk... de schoentjes glipten meteen van Karen's voeten en dansten alleen verder.

Ze dansten, dartelden en dansten...

Over het marktplein, door de straat, trip, trip, trip...

Door stad en land... trip, trip naar de Efteling, en daar dansen ze nog steeds.

Karin strompelde met bebloede voeten naar huis. Gelukkig was de oude dame niet boos toen ze Karen zag. Ze voelde zich al weer een beetje beter. Zo leefden ze nog lang en gelukkig samen. En die ijdele Karen? Tja, die keek stiekem nog wel eens in de spiegel. Maar ze zou nooit meer van die domme dingen doen.

### **3. Doornroosje** *(Dit sprookje is bedacht door Perrault en later bewerkt en opgeschreven door de Gebroeders Grimm)*

Lang geleden leefden er een koning en een koningin, die alles bezaten wat men zich in het leven maar zou kunnen wensen. Maar een kindje hadden ze niet, en daar verlangden ze nu juist zo heel erg naar. Nu gebeurde het op een zonnige dag, dat de koningin een bad nam in de vijver van de kasteeltuin. Dat deed ze wel vaker als het mooi weer was. Roze bloesemblaadjes dwarrelden van de bloeiende bomen naar beneden en de zorgvuldig aangelegde bloembedden langs de oever verspreidden de heerlijkste geuren. De koningin sloot haar ogen en genoot van de warme zon die de waterdruppels op haar huid deed glinsteren. Ze zou, zo zittend op het marmeren vijvertrapje, zeker even weggedoezeld zijn als een schor stemmetje haar niet onverwacht uit haar dromerijen gewekt had. Dat stemmetje behoorde toe aan een glimmende kikvors, die maar net met z'n kop boven water uitkwam. 'Zei je iets, kikkertje?' vroeg de koningin vriendelijk. 'Ik zei,' antwoordde het dier,' dat Uw liefste wens vervuld zal worden. Nog voor een jaar verstreken is, zult u een kindje in uw armen houden.' En met die woorden verdween de kikker, nauwelijks een rimpel op het water achterlatend. En wat de kikker voorspeld had, gebeurde. Nog voor de nieuwe lente aanbrak, schonk de koningin het leven aan een schattig dochtertje. In het kasteel heerste grote vreugde. Alle klokken werden geluid en vanaf de plompe ronde torens wapperden de vlaggen vrolijk in de blauwe lucht. De koning liet een groot feestmaal voorbereiden, waarbij hij niet alleen vrienden en familie liet uitnodigen, maar ook de feeën die in zijn grote rijk woonden, opdat die zijn dochtertje altijd goedgezind zouden zijn. Er was één kleine moeilijkheid. Er waren dertien feeën in het land en slechts twaalf gouden borden in het kasteel, en je kon een echte fee beslist niet van een gewoon bordje laten eten. Nou ja, dan moesten er ook maar twaalf feeën worden uitgenodigd, besloot de koning na enig nadenken en hij sloop zachtjes de babykamer binnen om zijn dochter in haar roze wiegje te zien slapen. De avond van het banket brak aan. Het kasteel was vol lachende mensen en in alle zalen klonk vrolijke muziek. Lakeien vlogen af en aan met schalen verrukkelijk voedsel en andere bedienden zorgden ervoor, dat de glazen steeds tot de rand toe gevuld waren. De koning en de koningin zaten aan het hoofd van een der lange tafels, met zes feeën aan hun linkerhand en zes aan hun rechter. De feeën aten van hun gouden borden, lachten en praatten met zilveren stemmetjes en iedereen prees de hofkok om zijn grote vakmanschap. Ja, het feestmaal was in alle opzichten geslaagd te noemen. Na het koninklijke toetje legde een hofdame het prinsesje, dat al die tijd rustig in een andere kamer had geslapen, in haar moeders armen. De gasten riepen 'ach' en 'wat een schatje!', de koningin straalde van trots en de feeën kondigden aan, ieder een toverspreuk te zullen zeggen die het kind iets meegaf voor haar latere leven. De een schonk haar schoonheid, de ander rijkdom, een derde deugd; en zo kreeg ze alles wat een mens maar zou kunnen begeren. Maar op het moment dat de twaalfde fee naar voren trad om haar geschenk aan te bieden, woei er door de zaal een wind zó kil, dat alle aanwezigen huiverend opkeken. In de deuropening stond, woedend omdat ze hier niet was uitgenodigd, de dertiende fee. Ze baande zich een weg door de verschrikte gasten, wierp een priemende blik op de kleine prinses en sprak: 'Ik heb óók een gift voor het kind. Maar omdat ik hier blijkbaar niet erg gewenst ben, verschilt mijn wens van die van mijn zusters: op haar vijftiende jaar zal de prinses zich aan een spinnewiel verwonden en die verwonding, hoe gering ook, zal haar dood betekenen.'

Er viel een drukkende stilte. Toen barstte de koningin in snikken uit. 'Heb medelijden. Laat het prinsesje met rust, ik smeeek het u.' Maar even onverwacht als ze was gekomen, was de boze fee uit de eetzaal verdwenen, de ijzige kou met zich meenemend. Onthutst staarden de gasten elkaar aan. Niemand durfde iets te zeggen. Het was té verschrikkelijk voor woorden. Toen stapte de twaalfde fee, die haar wens nog niet had uitgesproken, naar voren. 'Ik kan niet ongedaan krijgen wat mijn zuster heeft aangericht', zei ze. 'De prinses zal zich op haar vijftiende verjaardag aan een spinnewiel verwonden. Maar ze gaat niet dood. Ze valt in slaap en die slaap zal honderd jaar duren. "Maar ik wel!" riep de koning uit. En op de dag na het feest liet hij in zijn gehele rijk aankondigen, dat alle spinnewielen ingeleverd moesten worden. Zijn soldaten zouden ze op het marktplein van ieder dorp verzamelen en ze daar tot as verbranden. Die avond stonden de koning en de koningin op het balkon van het kasteel. Tot in de verre omtrek kleurde de gloed van brandend hout de hemel rood. De koningin zuchtte. 'Toch ben ik er niet gerust op. Weet je wel zeker dat er in het hele land geen spinnewiel meer over is?' 'Heel zeker, liefste', antwoordde de koning, 'mijn soldaten hebben ieder huis van onder tot boven doorzocht. En ik heb de mensen voor ieder spinnewiel een goudstuk laten geven. Dat is toch niet niks. Nee, het gevaar is geweken. Geloof me.' En ze gingen samen naar binnen, want het werd een beetje koud buiten.

De jaren verstreken. De toverspreuken van de feeën deden hun werk: de prinses groeide op tot een mooi meisje en iedereen die haar kende hield van haar. Ze was vrolijk en vriendelijk en had altijd veel voor een ander over. Haar vijftiende verjaardag brak aan. De koning en de koningin waren druk bezig in de ontvangsthal, want het moest een groot feest worden en er waren wel honderd gasten uitgenodigd. De prinses dwaalde intussen wat rond in het kasteel. Ze neusde in alle kasten, snuffelde in alle rommelkamertjes en kwam tenslotte via een smalle wenteltrap bij een kleine deur, die ze nog nooit eerder gezien had. Ze duwde de deur voorzichtig open en kwam in een gezellig kamertje, waar een oud vrouwtje ijverig wol zat te spinnen. 'Dag mevrouw,' zei de prinses, 'wat doet u daar?' 'Spinnen, m'n kind', antwoordde de oude vrouw, 'spinnen op m'n spinnewiel.' 'Ik heb nog nooit zo'n ding gezien', zei het meisje, terwijl ze nieuwsgierig dichterbij kwam. 'Mag ik het eens proberen?' 'Maar natuurlijk. Er is echt niets aan. Hier!' En de oude vrouw stak haar het spoeltje toe, waar de gesponnen wol omheen gedraaid wordt. Gretig stak de prinses haar handen uit. Maar er zat een scherpe punt aan de spoel en of het nu kwam doordat ze onvoorzichtig was, óf omdat de boze fee het vijftien jaar geleden zo gewenst had- ze prikte zich... en viel op een stoffig rustbed neer, in een diepe slaap die honderd jaar zou duren. En op datzelfde moment overviel de slaap iedere man, vrouw en kind in het kasteel. De koning en de koningin en alle gasten zakten op het kostbare tapijt in de ontvangsthal in elkaar. Het koksmatje droomde weg met zijn handen in een bak sla. Het keukenmeisje viel in slaap met een halfgeplukte kip op haar schoot. De schildwachers lieten hun kin op de borst zakken en snurkten zacht. Alles sliep: de honden en katten, de duiven op het dak, de paarden in de stal; ja, zelfs het kleine spinnetje bleef slapend hangen aan de draad die het zojuist gesponnen had. Stilte daalde over de grote tuin. Geen zuchtje wind streek door de bomen en de vogels staakten hun gezang. In één enkel ogenblik was de vrolijke drukte in en rondom het kasteel veranderd in een stilte zó volkomen, dat het leek alsof het leven daarbinnen al lang geleden was. Rondom het kasteel groeide een doornhaag, hoger en hoger, tot hij het kasteel omgaf als een ondoordringbare muur, zodat er tenslotte zelfs geen torenspits meer te zien was. In het land ging het verhaal van vader op zoon: het verhaal van de prinses- Doornroosje werd ze nu genoemd- die daarbinnen lag te slapen, samen met de hele hofhouding. Er kwamen

prinsen naar het kasteel om Doornroosje te bevrijden, maar geen van hen slaagde daarin. Ze raakten verstrikt in de ijzersterke doornranken, waaruit ze zich niet meer konden bevrijden en kwamen jammerlijk om. Zo verstreken er vele jaren. Op een zekere dag trok er weer een koningszoon door het land. Die koningszoon wist niets van Doornroosje, maar toen hij in een herberg een stokoude man over de slapende prinses hoorde vertellen, was zijn nieuwsgierigheid gewekt. 'En waar is dat kasteel van Doornroosje?' vroeg hij, nadat hij de waard om een tweede beker wijn gevraagd had. De grijsaard keek de prins vanonder zijn borstelige wenkbrauwen onheilspellend aan. 'Voorbij de heuvels. Maar wees verstandig, jongeman. Gedurende honderd jaar hebben zij die je voorgingen, in de doornhaag hun graf gevonden.' En hij schudde zijn rimpelige hoofd, want hij zag wel dat de prins zijn besluit al genomen had. 'Ga dan maar wijsneus,' riep hij, toen de prins opstond en zijn mantel aantrok, 'de bleke beenderen der dwazen zullen je wel afschrikken,' en dat waren zulke mooie woorden dat de waard hem vol ontzag aankeek. De prins sprong op zijn paard en ging met een hart vol vuur en vertrouwen op weg. Al spoedig zag hij de duistere, ondoordringbare doornhaag voor zich oprijzen en het moet gezegd, bij de aanblik ervan zank de moed hem in de schoenen. Er was geen enkele opening in de haag en de dorens leken zo scherp als dolken. Maar de prins aarzelde niet lang. Hij deed een stap naar voren en tot zijn verbazing weken de doornstruiken vaneen, om zich achter zijn rug weer stevig aaneen te sluiten. Zo kwam hij al spoedig op de binnenplaats van het kasteel. Toen hij omkeek bleek de doornhaag veranderd te zijn in een zee van zoetgeurende bloemen. Op het plein lagen de slapende jachthonden en paarden en op het dak zaten de duiven met hun kopjes tussen de veren. De prins liep verder en hij zag de slapende vliegen op de wand; hij zag het koksmaatje, de keukenmeid met de halfgeplukte kip op haar schoot, het smeulende vuur; hij bleef niet staan en vond al spoedig de koning en de koningin en al hun gasten slapend in de ontvangsthal. Zó stil was alles, dat hij zijn eigen hart kon horen bonzen. Eindelijk kwam hij bij de wenteltrap en tenslotte bij de kleine kamer waarin Doornroosje lag te slapen. De prins kon een kreet van verrukking niet onderdrukken. Zo'n mooi meisje had hij nog nooit gezien. Haar gouden haar lag in golven om haar schouders. Op haar wangen gloeide een roze blos en haar lippen waren zacht en teer als rozenblaadjes. De prins bukte zich en gaf Doornroosje een kus zó zacht en teder, dat ze nauwelijks voelbaar was. Maar Doornroosje sloeg haar ogen op en zuchtte.

De betovering was verbroken. De honden begonnen te blaffen en de duiven schikten hun veertjes. De kat likte z'n poot en sloeg naar het spinnetje, dat razendsnel naar boven klom. De schildwachten krabbelden overeind en stampten met hun hellebaarden. Het keukenmeisje plukte verder aan haar kip en het koksmaatje ging z'n handen wassen. In de ontvangsthal keek de koning zijn echtgenote schaapachtig aan. 'Eh... zei je iets, liefste?' vroeg hij geeuwend. 'Ja, ik weet alleen niet meer wát,' antwoordde de koningin verward, 'het feest moet zo dadelijk beginnen. Ik geloof waarachtig, dat ik even weggedoezeld was!' Alle gasten wreven zich in de ogen en staarden beschaamd naar de grond, want ieder voor zich meende als enige even in slaap gevallen te zijn.

En toen kwam de prins de trap af met Doornroosje aan zijn hand. Nu, je begrijpt dat het wel even duurde voordat alles uitgelegd en begrepen was. Maar toen werd er dan ook feest gevierd! Omdat in het kasteel de tijd had stilgestaan, vierde Doornroosje nog altijd haar vijftiende verjaardag. En niemand keek verbaasd op toen de koning nog diezelfde avond de



verloving bekendmaakte van zijn dochter en de dappere prins die haar wakker gekust had. De twaalf goede feeën kwamen hun gelukwensen aanbieden en de boze fee liet zich nooit meer zien!

#### **4. Repelsteeltje** (*Grimm*)

Er was eens een molenaar, een arme molenaar. Zijn enige rijkdom was zijn dochttertje, dat zo lief was en zo mooi, dat de molenaar met iedereen graag over haar praatte. Toen dan ook de koning een keertje in het dorp kwam ging de molenaar dadelijk naar hem toe om op te scheppen over z'n dochter. Hij zag direct dat het mooie meisje de koning wel beviel. De molenaar haastte zich te zeggen dat zijn dochter niet alleen mooi was en heel lief, maar dat het ook een heel bijzonder meisje was, dat hele bijzondere dingen kon. "Mijn Mariken kan stro tot goud spinnen" zei hij tegen de koning. "Als dat zo is, dan wil ik haar meenemen naar mijn paleis", sprak de koning. De molenaarsdochter werd opgesloten in een grote kamer, vol met bossen stro. De koning had er ook een spinnewiel naartoe laten brengen en hij had gezegd dat hij morgen terug zou komen om te zien of het stro werkelijk in goud veranderd was. En daar zat Mariken dan, met al die bossen stro, die zij natuurlijk niet in goud kon veranderen. En wat zou er gebeuren als de koning de volgende ochtend zou merken dat haar vader hem voorgelogen had... Ze begon te huilen, dikke tranen met tuiten. Opeens verscheen er een heel klein, foeilelijk mannetje. "Hoepla!" zei het mannetje "waarom ben jij zo verdrietig?" En het meisje, dat haar ogen niet kon geloven toen ze het kabouterachtige mannetje zag, vertelde haar verhaal. "Oh, maar laat mij maar even" zei het mannetje "ik zal jou wel helpen, maar ik wil er iets heel moois voor terug." Daarop beloofde Mariken haar gouden halsketting, het was haar mooiste bezit. En het mannetje nam plaats achter het spinnewiel en begon te spinnen. En waarachtig, toen hij een tijdje gesponnen had, was al het stro in goud veranderd. Je begrijpt, de koning was natuurlijk erg blij toen hij zag hoe rijk hij was geworden in één nacht. Toch liet hij het meisje niet gaan. Hij bracht haar naar een nog grotere kamer met nog meer stro en beval haar om diezelfde nacht alles in glanzend goud te spinnen. Weer kwam het mannetje haar helpen in ruil voor haar gouden ring. De koning was echter nog steeds niet tevreden. Mariken werd naar een kamer gebracht die nog groter was dan de vorige, en waarin nog meer stro lag. "Mijn lieve kind" sprak de koning "ik ben al jaren op zoek naar een lieve, mooie bruid. Als je dit stro vannacht in goud kunt veranderen, mag je met mij trouwen!" Je begrijpt hoe verdrietig Mariken was toen ze opnieuw in een kamer met stro alleen gelaten werd en wanhopig riep ze die nacht om het kleine lelijke mannetje. Dat kwam voor de derde maal. "Als je me nu nog één keertje helpt" zei het meisje "dan word ik koningin en dan kan ik je alles geven". "Goed" zei het mannetje "ik zal je nog een keer helpen, en dan kom ik over een jaar terug, maar dan wil ik jouw allerliefste bezit hebben." Toen de koning de andere dag kwam, hield hij zijn belofte en zei dat er nu gauw bruiloft gevierd zou worden. Zo werd Mariken koningin en ze was heel gelukkig. Vooral toen er een lief kindje werd geboren. Maar na een jaar kwam op een stille avond het kleine lelijke mannetje tevoorschijn. "Hoepla!, daar ben ik weer! Geef mij maar gauw het liefste dat je bezit". Het liefste dat de koningin bezat was natuurlijk haar kindje. "Als ik mijn lieve kindje moet missen, zal ik nooit meer gelukkig zijn!" probeerde Mariken nog. Maar het mannetje was onverbidlijk. "Beloofd is beloofd" zei hij "maar ik begrijp dat het heel moeilijk voor je is en daarom wil ik je nog een kans geven. Als je binnen drie dagen kunt raden hoe ik heet, mag jij je kindje houden." En weg was het mannetje. De koningin begon meteen allerlei namen te bedenken en ook de ministers en de wijze mannen van het

paleis moesten meeraden. Elke dag kwam het mannetje even op het paleis om te vragen of de koningin zijn naam als wist. Maar na twee dagen had ze 'm nog niet gevonden. Hij liep te dansen van plezier en Mariken werd steeds verdrietiger. Op de avond van de derde dag liep één van de lakeien door het bos. Plotseling ontdekte hij een klein huisje tussen het kreupelhout. Binnen danste een klein lelijk mannetje, dat zong: "Strakjes krijg ik toch mijn zin, 't kindje van de koningin. Niemand weet, niemand weet, dat ik Repelsteeltje heet!". Toen de lakei dat gehoord had, rende hij meteen naar het paleis om de koningin alles te vertellen. Diezelfde avond kwam het kleine mannetje weer op bezoek. "Hoep! daar ben ik weer. Geef me maar gauw je kindje. Je hebt mijn naam toch niet geraden." "Maar mannetje" zei Mariken "heet je misschien Repelsteeltje?" "Ja" zei het kleine lelijke mannetje "ik heet Repelsteeltje. Wat jammer nou, dat je het toch geraden hebt. Want ik had zo graag jouw kindje meegenomen. Ik had al een wiegje getimmerd en een bordje pap gekookt." Mariken hoefde niet lang na te denken en ze zei: "Maar Repelsteeltje, je mag altijd langskomen op het paleis, om mijn kindje te bezoeken hoor!" "Nou, dat is goed, dan kom ik morgen meteen het bordje pap brengen." zei Repelsteeltje. En zo leefde iedereen nog lang en gelukkig.

### **5. Vrouw Holle (Grimm)**

Er was eens een weduwe, die twee dochters had. De één was mooi en ijverig, de andere lelijk en lui. Maar ze hield van de lelijke en luie, die haar eigen dochter was, veel meer, en de andere moest al het werk doen. 't Arme meisje moest elke dag zoveel spinnen dat het bloed haar uit de vingers sprong. Nu gebeurde het eens, dat de spoel helemaal bloederig was. Toen bukte ze zich over de putrand om de spoel af te wassen, maar die sprong haar uit de hand en viel naar beneden. Ze begon te schreien en wist niet wat ze beginnen moest. In haar angst sprong ze de put in om de spoel te halen. Ze verloor het bewustzijn, maar toen ze weer wakker werd lag ze in een prachtig weide met duizenden bloemen. Ze stond op en liep de weide af. Zo kwam ze bij een oven, en het brood riep: "Haal me eruit, anders verband ik: ik ben al lang gaar!" Ze ging erheen en haalde er platen vol brood uit. Later kwam ze bij een boom vol met appels en de boom riep: "Schud me toch, want de appels zijn allemaal rijp!" Ze schudde de boom zodat de appels vielen alsof het regende en toen wandelde ze weer verder. Eindelijk kwam ze bij een klein huisje. Een oude vrouw keek uit het venster en zei: "Dag lieve kind, blijf bij me. Als jij alle huiswerk wilt doen, zal het je goed gaan. Je moet alleen zorgen, dat je mijn bed goed schudt, zodat de veren vliegen, dan sneeuwt het in de wereld, ik ben Vrouw Holle!" Het meisje stemde toe en deed het werk tot grote tevredenheid. Ze schudde het bed steeds met zoveel geweld, dat de veren als sneeuwvlokken rondvlogen, maar ze had dan ook een goed leven bij Vrouw Holle.

Op een dag werd ze triest. Ze begreep dat ze heimwee had, ook al had ze het hier duizendmaal plezieriger dan thuis. Eindelijk zei ze het tegen Vrouw Holle. Die bracht haar bij een grote poort. Toen het meisje eronder stond, viel er een regen van goud neer en al het goud bleef aan haar hangen, zodat ze helemaal met goud was overdekt. "Dat krijg je, omdat je zo ijverig bent geweest," zei Vrouw Holle en ze gaf haar ook de spoel terug, die in de put was gevallen. Daarop viel de poort dicht en het meisje was in de bovenwereld. Toen ze in haar moeders tuin kwam, zat de haan op de putrand en riep: "Kukeleku, Onze gouden jonkvrouw zien we nu". Het meisje vertelde thuis alles wat ze ondervonden had, en toen de moeder hoorde hoe ze tot grote rijkdom was gekomen, wilde ze haar eigen lelijke, luie dochter graag hetzelfde geluk gunnen. De luie meid gooide de spoel in de put en sprong

er zelf in. Ze kwam, net als de ander, op de mooie weide en volgde hetzelfde pad. Toen ze bij de oven kwam antwoordde het luie meisje: "Denk je dat ik zin heb mijn handen vuil te maken," en ze ging weg. Weldra kwam ze bij de appelboom, maar zij antwoordde: "Er zou best een appel op mijn hoofd kunnen vallen!" en daarmee ging ze verder. Toen ze bij het huisje van Vrouw Holle kwam, verhuurde ze zich meteen. De eerste dag was ze vlijtig want ze dacht aan al het goud dat ze ter beloning zou krijgen. Maar de tweede dag begon ze al te luieren, en de derde dag wou ze 's morgens niet eens meer opstaan. Ze schudde het bed van vrouw Holle ook niet zoals het hoorde, en ze schudde zeker niet zo dat de veren vlogen. Dat verdroot Vrouw Holle al gauw en ze zei haar de dienst op. De luie was daar best mee tevreden en dacht, nu zal de gouden regen beginnen.

Vrouw Holle bracht haar bij de poort, maar toen zij daar onder stond, werd er in plaats van goud een grote pan vol pek uitgestort. "Ter beloning van je diensten," zei Vrouw Holle en sloot de poort. Zo kwam de luie meid thuis, helemaal vol pek. De haan zat op de putrand en riep: "Kukeleku, Onze vieze jongvrouw zien we nu!" Het pek bleef aan haar kleven en wilde er haar leven lang niet af!

## **6. De Indische Waterlelies** *(bedacht door Koningin Fabiola van België)*

Ver weg, in India, in een oerwoud dat nimmer door mensenvoet is betreden, ligt een klein stil meer, als een geslepen blauw kristal. Het weelderige groen langs de kanten wordt rimpelloos weerspiegeld, omdat zelfs de rusteloze wind zijn adem inhoudt bij het zien van zoveel schoonheid. Op het meer drijven zeven waterlelies. En die waterlelies zijn het, waaraan dit sprookje zijn bestaan dankt. Maar laat ik bij het begin beginnen. Je moet weten dat in het oerwoud een heks woonde die zó lelijk was, dat ze alleen 's nachts uit haar schuilplaats tevoorschijn durfde te komen. Haar neus was zo groot en krom, dat hij haar puntige kin bijna raakte en haar haren waren bleek en grauw als een bundeltje gras. Als de maan hoog aan de hemel stond en de krekels hun avondconcert hadden beëindigd, beklom de heks een kale rots in de nabijheid van het meer. Daarop keerde zij haar schrikwekkend gezicht naar de hemel, blikte een tijdlang star omhoog, verschool zich dan in een holle boomstam en begon te zingen. In tegenstelling tot haar afschuwelijke verschijning klonk haar gezang zo mooi, dat geen dichter het ooit zou kunnen beschrijven. Het was of alle nachtegalen van het oerwoud zich verenigd hadden in die ene wonderlijke stem: een stem die de macht had om ieder die haar hoorde te betoveren. Dat wist de oude heks. Ze wist ook, dat bij volle maan de Maanfee met haar gevolg van sterren op aarde neerdaalde. Dan dansten zij op de waterspiegel van dat oerwoudmeer waarvan de heks slechts een paar passen verwijderd was. Er viel dan een heldere maanstraal op het meer, omgeven door talloze lichtende sterren die, zodra zij het water raakten oogverblindend schitterden en ze dansten sierlijk en speels op de tonen van de heksenzang. In hun midden wervelde een ranke gestalte, gekleed in zilveren sluiers, met op het hoofd een stralende kroon waarop een sikkeltje glansde. Dat was de Maanfee zelf. Heel de lange nacht dansten de Maanfee en haar sterrenkinderen en waar hun voetjes het water raakten ontstonden zilveren kringetjes, die zich vermenigvuldigden, wijder en wijder werden; om tenslotte tussen het riet te verdwijnen. Zo dansten zij, tot de morgenstond de maan deed verbleken. Hoe meer de nacht vorderde, hoe luider en bezwerender de heks zong. Het was haar echter nooit gelukt de Maanfee en haar kinderen in haar ban te krijgen en ze wist maar al te goed dat de Maanfee, wanneer de dag in aantocht was, met haar gevolg naar de hemel terugkeerde.

Maar op een keer, toen de maan verbleekte en de Maanfee haar sterrenkinderen bij zich riep, waren er zeven kleine feeën ongehoorzaam. Ze bleven nog wat dansen... en toen het eerste licht verscheen, was het te laat. De stem van de heks had de feeën betoverd en ze dansten en dansten, terwijl het gezang van de heks over het meer klonk.

Het werd lichter en lichter en de Maanfee was wanhopig. 'Kom toch, 'riep ze, 'kom toch, kinderen. Het is de hoogste tijd! We kunnen niet langer wachten!' Maar de zeven feeën hoorden haar smeekbeden niet en dansten nog steeds, toen de eerste stralen van de zon de boomtoppen verwarmden en de Maanfee zich met haar kinderen in de hemel had teruggetrokken. De heks lachte tevreden. Het had lang geduurd en veel moeite gekost, maar eindelijk waren er dan toch zeven sterrenkinderen in de ban van haar stem gekomen. Zo wilde zij het hebben. Terwijl ze onophoudelijk verder zong, verliet ze haar schuilplaats in de holle boom en smeekte ze de opkomende zon: 'O vorstin van de dag! Neem met uw vuurstralen de glans van die feeën weg en kleur er mijn haren mee!' En de zon ontnam de zeven sterrenkinderen hun zilverglans en schonk die aan het uitgedroogde, grauwe haar van de heks. De zeven feeën dansten door, bleek en glansloos... maar altijd nog even rank en schoon als hun sterrenzussen aan de hemel. Dat stelde de oude heks teleur. Ze mocht nu dan wel de mooiste van alle heksen zijn, die zeven kleintjes daar op het water waren nog altijd duizendmaal schoner dan zij. Uit nijd omdat de feeën hun schoonheid toch behielden, veranderde de heks hen in waterlelies, die op hun grote groene bladeren verlaten op het water dreven. Ach, die arme kleine sterrenkinderen. Verlangend blikten ze naar de hoge hemel en zochten daar hun koningin, de Maanfee en hun zusters, de sterren. Maar niemand kon hen helpen: de sterren niet, de Maanfee niet en de maan zelf niet. De blauwe hemel keek neer op de zeven ongelukkige feeën. Hij kon hen weliswaar hun vroegere schittering niet teruggeven, maar uit medelijden schonk hij hen een glansje van zijn zuivere blauw. Zo drijven daar op dat meer zeven witte waterlelies met een spoor van het tederste azuur in hun kelken. Slechts om middernacht geeft de heks hen hun oude gestalte terug, opdat de zeven feeën haar met hun dans kunnen vermaken. Maar naar de hemel kunnen ze nooit meer terug en bij het ochtendgloren veranderen ze weer in witte waterlelies, die met gesloten kelken drijven op dat kleine meer ergens in de oerwouden van India.

## **6. Wolf en de zeven Geitjes (*Gebroeders Grimm*)**

Er was eens een oude moedergeit, die zeven jonge geitjes had. Op een ochtend riep ze alle zeven geitjes bij elkaar en zei: "Ik moet naar het dorp om eten te halen. Zullen jullie lief zijn en goed oppassen voor de grote boze wolf? Doe voor niemand de deur open, alleen voor mij. Als de wolf binnenkomt, eet hij jullie allemaal op. Je kunt hem altijd herkennen aan zijn zwarte poten en zijn rauwe stem." Moeder geit ging op pad en het duurde niet lang of er klopte iemand aan de deur die riep: "Doe open lieve kinderen, ik ben het, moeder. Ik heb voor jullie allemaal iets meegebracht!" Maar de geitjes hoorden aan de rauwe stem dat het de wolf was. "Jij bent onze moeder niet", zeiden de geitjes. "Onze moeder heeft een lieve stem, niet zo'n rauwe zoals jij. We doen niet open." De wolf liet het er niet bij zitten en kocht bij een marskramer een groot stuk krijt. Dat at hij op, waardoor zijn stem zacht werd. De wolf haastte zich weer naar het huis van de geitjes en klopte weer aan. "Doe open lieve kinderen, ik ben het, moeder. Ik heb voor jullie allemaal iets meegebracht!" Maar de geitjes zagen de zwarte poot van de wolf op de vensterbank. "Jij bent onze moeder niet", zeiden ze. "Onze moeder heeft geen zwarte poot zoals jij. Wij doen niet open."

De wolf liep naar een bakker en zei: "Ik heb mijn poot gestoten. Doe er eens wat deeg op". Daarna liep hij naar de molenaar en zei: "Strooi eens wat wit meel op mijn poot." Voor de derde maal klopte de wolf aan bij het geitenhuisje en zei: "Doe open, kinders, jullie lief moedertje is thuisgekomen en heeft voor jullie allemaal iets meegebracht uit het bos." "Laat je poot eens zien", zeiden de geitjes. De wolf legde zijn witte meelpoot op de vensterbank en toen de geitjes dat zagen deden ze de deur open. De wolf stormde binnen en de geitjes wilden zich in paniek gaan verstoppen. Maar de wolf greep de geitjes allemaal en at ze één voor één op. Alleen het jongste geitje, dat in de kast van de klok zat, werd door de wolf niet gevonden. De wolf maakte dat hij wegkwam en ging buiten in de groene wei onder een boom liggen en viel in slaap. Niet lang daarna kwam moedergeit thuis en zag dat de voordeur wagenwijd openstond. Binnen waren de tafel, de stoelen en banken omvergegooid, de waskom lag in scherven en dekens en kussens waren uit het bed gerukt. Haar kinderen waren nergens te vinden. Alleen het jongste geitje kwam uit de kast van de klok gekropen. Hij vertelde haar alles. Moedergeit en het jongste geitje gingen samen naar buiten en vonden de wolf slapend in een wei. Moedergeit sloop voorzichtig naar hem toe en zag zijn buik bewegen. "O mijn God", riep moedergeit, "kan het zijn dat mijn kindertjes nog leven?" Ze fluisterde tegen het kleine geitje: "Ga naar huis en haal een schaar, een naald en garen." Met de schaar maakte moedergeit een klein knipje in de wolvenbuik. En daar kwamen één voor één de geitjes uit de buik. Moedergeit liet haar kinderen stenen zoeken, waar ze de buik van de wolf mee vulde. Toen de buik vol zat, naaide moedergeit de buik snel dicht. Toen de wolf eindelijk wakker werd, had hij dorst en wilde hij iets drinken bij de vijver. De keien stootten in zijn buik tegen elkaar aan. Toen riep hij uit: "Wat hotst en klotst daar in mijn buik? Ik dacht dat het zes geitjes waren Maar dit zijn keien, hele zware!" Bij de vijver aangekomen, boog hij zich over het water heen, viel door het gewicht in het water en verdronk. De zeven geitjes en hun moeder dansten vrolijk, want ze hoefden nooit meer bang te zijn voor de grote boze wolf.

### **7. De Tuinman en de Fakir (Duizend-en-één-Nacht)**

Eens, lang geleden bestond er een land dat zo groot was, dat niemand wist waar het begon, en waar het eindigde. In dit land woonde een hele rijke sultan. Hij was zo rijk, dat hij gewoon gestopt was met het tellen van zijn geld. Op een dag kwam er een emir bij de sultan op bezoek. Een emir was een soort burgemeester van een van de provincies van zijn rijk. "Sire, zei de emir trots, "ik heb me nu toch iets moois voor u meegebracht!" En hij toonde de sultan een soort ui. "Mwah! Wat stelt dit nu weer voor, emir?", bromde de sultan. "Maar sire. Dit is een tulpenbol. Hieruit groeit een beeldschone bloem. En raad eens: ik heb wel tien ezels volgeladen met tulpenbollen voor u meegenomen." "Hartelijk dank", zei de sultan toen maar beleefd. Maar tegen zijn tuinman zei hij: "Gooi die rommel maar gauw in het schuurtje." Dat deed de tuinman. Maar stiekem nam hij één van de tulpenbollen mee, en pootte die in zijn eigen tuin. Niet lang daarna werd de sultan ziek. En hij werd steeds zieker. Hij leek wel langzaam weg te kwijnen... Het was een raadsel. Op een dag bezocht een magere zwerver de paleistuin. Hij was moe, en hongerig. Nu had de tuinman een goed hart. Dus hij nam de zwerver mee en gaf hem te eten en te drinken. Als dank pakte de zwerver zijn ivoren fluit en speelde... zo wonderschoon. Er klonken zilveren tonen... de wonderschone tonen vervlochten tot een melodie... Flarden van de bijzondere muziek waaiden mee met de wind, door de bomen, langs de huizen... Hé! Wat was dat? Plots begon er iets te bewegen in de aarde van de tuin. Er kwam een klein groen puntje omhoog. Het was een rode tulp die zich, langzaam, in al zijn schoonheid ontvouwde. Toen begreep de tuinman het.

De zwerver was een fakir! "Hoe prachtig!" zei de tuinman ontroerd. "Als de zieke sultan dit toch eens kon zien!" "Jullie sultan is ziek van overdaad en macht", sprak de fakir.

"Breng deze tulp naar de sultan. Als hij de schoonheid van deze bloem niet ziet, dan is zijn ziel reeds gestorven en is het hopeloos." De tuinman bracht de sultan de tulp. "Hoe prachtig", zuchtte de sultan. "Wat een bloem, zo schoon. Zet hem maar naast mijn bed, zodat ik hem kan zien." Dat deed de tuinman. En die nacht sliep de sultan als een roos.

Terwijl de sultan sliep pootten de tuinman en de fakir alle tuinbollen in de tuin.

De volgende ochtend stond de sultan uitgeslapen op. Hij opende de deuren van zijn balkon om de lentelucht in te ademen. Wat schetste zijn verbazing toen hij daar de fakir op een vliegend tapijt voorbij zag vliegen. De fakir speelde op zijn ivoren fluit en er verschenen honderden beeldschone rode en gele tulpen. Toen alle tulpen in volle bloei stonden, zwaaide de fakir ten afscheid. Men heeft hem nooit meer terug gezien. De sultan liet de emir die hem de tulpenbollen had gegeven direct naar het paleis komen. "Ik wist niet dat uw cadeau zoveel waard was", zei hij. "Gun mij de eer en het genoegen u tot mijn opvolger te maken, want ik heb geen zoon." Dit gebeurde. De emir werd opvolger van de sultan, de tuinman werd hoofd van de tulpenbollenkwekerij en vanaf die tijd prijkte er een tulp op de vlag van het rijk. De sultan gaf een deel van zijn rijkdom aan de armen en leefde nog lang en heel gelukkig in een bloeiend rijk.